

Informatienota voor de raad (RIN)

Portefeuillehouder	:	Wethouder H. Coppens
Behandelend ambtenaar	:	C. Bevers
Zaaknummer		18470-2024
Bijlagen	:	--
Datum B&W vergadering	:	16 april 2024

Onderwerp: Jaarlijkse evaluatie beheersen eikenprocessierups, seizoen 2023

Aan de gemeenteraad,

Kennis te nemen van

De evaluatie van de beheersing van de eikenprocessierups seizoen 2023 middels een RIN.

Inleiding

Zoals opgenomen in het Plan van aanpak: Beheersing overlast Eikenprocessierups (EPR) 2021-2030 dat in 2020 is vastgesteld, wordt ieder jaar het beheersen (van de overlast) van de EPR geëvalueerd, met als doel om te bepalen of de ingezette aanpak voldoet en het budget toereikend is om de overlast en gezondheidsrisico's door (brandharen van) de EPR te beperken. De ambitie van gemeente Gemert-Bakel is om de EPR te beheersen door het natuurlijke evenwicht te herstellen, de biodiversiteit te verbeteren en te vergroten en het leefgebied van de natuurlijke vijanden van de EPR te versterken. Gemeente Gemert-Bakel wil, indien verantwoord, geen gebruik maken van preventieve maatregelen (spuiten) en wil beperkt inzetten op curatieve maatregelen (opzuigen).

De afgelopen jaren is tijdens de evaluatie geconstateerd dat de overlast (van de brandharen) van de EPR beperkt is. Daarom wordt deze keer enkel een RIN gemaakt met daarin de evaluatie van seizoen 2023.

Kernboodschap

In 2023 is de beheersing van de EPR op ecologisch verantwoorde wijze onder controle gekregen. Er is niet gespoten en waar mogelijk zijn EPR-nesten blijven hangen. De ingezette aanpak blijkt (vooralsnog) te voldoen en het budget is hiervoor toereikend.

Terugkijk op het afgelopen seizoen

In 2023 waren er in Nederland weinig, en met name relatief kleine, nesten van de EPR. Hiervoor zijn verschillende mogelijke verklaringen.

- In 2023 was er een nat en koud voorjaar, wat minder gunstig is voor de EPR. Voor verschillende concurrerende rupsen van de EPR, zoals de kleine wintervlinder, is dit gunstig.
- In juli waaiden EPR-nesten weg door storm Poly op 5 juli.
- De EPR kent een populatiedynamiek: de plaagdruk varieert. In 2023 was er een lage plaagdruk. Ook is het aantal en de soorten natuurlijke vijanden toegenomen bij de EPR-plaag enkele jaren geleden, met als gevolg een afname van de EPR.

In gemeente Gemert-Bakel zijn er in 2023 24 meldingen geregistreerd bij het KCC ten aanzien van overlast insecten, waaronder mogelijk de EPR. Het KCC heeft de juiste informatie ter beschikking om bewoners direct te kunnen informeren.

Maatregelen

Bestrijdingsmaatregelen

In 2023 zijn er geen bomen bespoten (geen inzet op preventieve bestrijding). Er zijn in 106 bomen nesten verwijderd (curatieve bestrijding); voornamelijk vanwege het vullen van Vlinderfilterhotels, slechts voor een klein deel vanwege overlastlocaties. Gemeente Gemert-Bakel heeft ca. 20.000 eiken in beheer, waarvan dus in ongeveer 0,5% van deze bomen nesten zijn verwijderd.

Biodiversiteit verhogen/verbeteren

Gemeente Gemert-Bakel zet in op het verhogen van de biodiversiteit op plaatsen waar kansen zich voordoen. Met deze maatregelen worden leef-, voedsel- en voortplantingsplaatsen voor flora en fauna gecreëerd. Met het uitbreiden of verbeteren van deze plaatsen/mogelijkheden (door aanleg en/of beheermaatregelen) wordt ook het natuurlijk evenwicht in soorten verbeterd en wordt het risico op het opkomen van plagen, waaronder de EPR, verminderd.

Het beschikbare budget is in 2023 ingezet voor diverse kleinschalige natuur- en landschaps-/biodiversiteitsprojecten, bijvoorbeeld:

- *8.215 m2 natuurterrein aangekocht/behouden*

Vanuit het budget is een bijdrage gedaan om de aankoop door Stichting Ons Landschap en daarmee het behoud van natuurterrein en wilde plantenkwekerij 'De Wilde Bertram' mogelijk te maken.

- *2 bloembollen-plantdagen georganiseerd met bewoners/vrijwilligers*

Tijdens 2 plantdagen met natuurverenigingen en bewonersgroepen zijn 16.500 stuks biologische bloembollen aangeplant. Dit is naast de aanplant van bloembollen binnen reguliere projecten.

- *16.000 m2 sinus-maaibeheer uitgevoerd*

Als aanvulling op het bestaande ecologisch maaibeheer is het beheer op natuurterrein Leemskuilendijk aangepast. Vrijwilligers van het IVN zagen een dalende trend van dagvlinders langs hun vlinder-tel-route op deze locatie. Door middel van een sinus-beheer wordt geprobeerd de mogelijkheden voor dagvlinders op dit terrein te verbeteren.

- *18.000 m2 bermen, graslanden en akkers ingezaaid en houtsingels aangeplant*

Op verschillende locaties zijn mengsels van inheemse kruiden ingezaaid om de biodiversiteit te verhogen. Op een aantal locaties zijn houtsingels aangeplant in bermen en graslanden.

- *135 stuks nestkasten voor de gierzwaluw en mezen en vleermuiskasten opgehangen*

Vrijwilligers van vogelwerkgroep 't Vuggelke hebben als onderdeel van het gezamenlijke nestkastenproject 135 nestkasten/vleermuiskasten geplaatst aan particuliere woningen in de dorpskern Bakel en in 15 bosranden verspreid over de gemeente.

- *1 nieuwe poel aangelegd*

Op een bestaand natuurterrein is een nieuwe poel gegraven als stapsteen tussen bestaande poelen in de omgeving.

- *15 bosranden omgevormd*

Op 15 locaties verspreid over de gemeente zijn strakke, soortenarme bosranden omgevormd naar meer gevarieerde, natuurlijke bosranden.

- *€ 25.000,- extra bijdrage aan subsidieregeling Stila*

In 2023 is vanuit dit budget het bestaande budget voor de subsidieregeling Landschap opgehoogd. Deze regeling heeft als doel de ontwikkeling van kleine landschapselementen op particuliere terreinen mogelijk te maken.

- *Bladmulchen op grasvelden*

In 2023 is de pilot 'Bladmulchen op grasvelden – missie bladgoud' voortgezet. In de herfstperiode is blad op grasvelden met een speciale mulchmaaier verkleind. Hierdoor kan het blad blijven liggen op de grasvelden/wordt het niet afgevoerd waardoor we werken aan een hoger organische stofgehalte en een verhoging van het bodemleven.

- *Monitoringsplan*

Vanaf 2023 is gestart met een monitoringsplan waarbij bestaande monitoringsgegevens (o.a. van de vele actieve lokale natuur- en landschapsvrijwilligers) worden verzameld en geanalyseerd. Doel is om te komen tot een 'stand van zaken – biodiversiteit Gemert-Bakel' en de ontwikkelingen in de komende jaren te kunnen blijven volgen.

Vervolgstappen

Vooruitblik (jaarlijkse) aanpak

Is het haalbaar (zorgplicht) om niet te gaan spuiten?

Ook in 2024 wordt verwacht dat er sprake is van een beperkte overlast van de EPR. We zullen in seizoen 2024, net als in seizoen 2023, geen bomen meer spuiten (preventieve bestrijding).

Korte termijn

In 2024 zullen op overlastlocaties nesten worden weggezogen (curatieve bestrijding). Daarnaast blijft komend jaar monitoring van de EPR plaatsvinden middels Vlinderfilterkasten. Het blijft belangrijk om alert te blijven op mogelijke overlast. Door de vele regen afgelopen seizoen hebben de eikenprocessievlinders minder ver gevlogen en zijn eitjes relatief dichtbij elkaar gelegd, waardoor er meer variatie te zien zal zijn in de plaagdruk. Daarnaast blijft onzeker wat het aantal rupsen in grondnesten (*nesten die niet in bomen worden gevormd, maar in de grond of in muizenholen en andere beschutte plekken*) is in de verlengde diapauze (*een rustfase waarbij de ontwikkeling stilstaat*). Ook weersomstandigheden zijn een onzekere factor.

Lange termijn

Om een plaag te voorkomen dient een gezonde, maar kleine populatie EPR in stand te worden gehouden. In tegenstelling tot preventief spuiten van bomen en curatief wegzuigen van nesten draagt boombeheer en een ecologische landschapsinrichting bij aan het duurzaam onderdrukken van een EPR-plaag. Op lange termijn willen we daarom ook vooral blijven inzetten op het herstellen van het natuurlijke evenwicht, het vergroten en verbeteren van de biodiversiteit, het versterken van de leefomgeving van de natuurlijke vijanden (zoals sluipvliegen en –wespen) van de EPR en het daar waar mogelijk (blijven) zorgen voor een geschikte groeiplaats voor bomen om de conditie van bomen op peil te houden. In bepaalde 'sub biotopen', waaronder in gebieden met een laag parasiteringspercentage in Vlinderfilterhotels, is er meer 'noodzaak' voor het verbeteren en vergroten van de biodiversiteit om de EPR-plaag te onderdrukken.

De aanpak voor vergroten biodiversiteit

Samenwerking met bewoners is van groot belang om de biodiversiteit te vergroten. Op de gemeentelijke website staat naast de informatie over hoe meldingen van overlast kunnen worden gemaakt, ook informatie, via een doorverwijzing, op welke manier inwoners kunnen bijdragen aan het versterken van het leefgebied van de natuurlijke vijanden van de EPR. Er wordt ook intensief samengewerkt met lokale vrijwilligersorganisaties om daar waar zich kansen voordoen de biodiversiteit te verbeteren. Zoals opgenomen in het groenstructuur- en beleidsplan wordt de biodiversiteit ook versterkt bij gemeentelijke taken, in zowel uitvoering van projecten (aanleg) als in het beheer en onderhoud.

Financiën

Terugblik 2023:

In 2023 was er € 175.000 budget beschikbaar voor de natuurlijke beheersing en curatieve bestrijding. Er zijn geen bomen bespoten en ook zijn er minder nesten weggezogen dan volgens de ambitieuze variant in het plan van aanpak aangegeven. Daarom hebben we meer budget kunnen besteden aan natuurlijke beheersing en het vergroten van de biodiversiteit.

Uitgave FCL 6550117	Werkelijke uitgaven 2023
Preventieve bestrijding	€ 0
Curatieve bestrijding	€ 15.570
Natuurlijke beheersing/ vergroten biodiversiteit	€ 147.736
Monitoring	€ 6.461
Totale uitgave	€ 169.767

Begrote uitgaven en budget 2024:

In 2024 is er € 165.000 budget beschikbaar voor de natuurlijke beheersing en curatieve bestrijding. De nu geplande uitgaven 2024 kunnen binnen dit budget worden uitgevoerd.

Uitgave FCL 6550117	Overzicht geplande uitgaven 2024
Preventieve bestrijding	€ 0
Curatieve bestrijding	€ 20.000
Natuurlijke beheersing/ vergroten biodiversiteit	€ 135.000
Monitoring	€ 10.000
Totale uitgave	€ 165.000

Deze raadsinformatienota is besproken in de B&W vergadering op genoemde datum.